

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
SOCIĀLO ZINĀTŅU FAKULTĀTE
SOCIOLOĢIJAS NODAĻA

**PIERĪGAS IEDZĪVOTĀJU DZĪVES VIETAS IZVĒLES
KRITĒRIJI**

Pētījuma rezultātu atskaite

Izstrādātāji: Mag. Soc. Renārs Felcis

Mag. Soc. Jurijs Ņikišins

Mag. Soc. Evija Zača

RĪGA, 2014

JĒDZIENU SKAIDROJUMS

Datu svēršana - atbilstoša koeficientu piemērošana izlases atbilstībai ģenerālkopai

Ģenerālkopa – pētījumā noteiktā mērķagrūpa.

Izlase – aptaujājamo kopums, kas atbilst ģenerālkopas īpašībām.

Lauka darbs – datu iegūšanas process, kurā intervētājs aptaujā / intervē respondentus.

Reprezentatīvs – izlases atbilstība ģenerālkopai.

Respondents – aptaujājamā persona.

Svārstmigrācija – periodiski regulāra pārvietošanās darba, mācību, sadzīves, kultūras un atpūtas nolūkos.

SATURS

Ievads	4
1. Aptaujas tehniskā informācija.....	6
2. Respondentu apraksts	10
3. Īpašuma raksturojums	12
4. Pārceļšanās uz esošo dzīvesvietu nosacījumi un iemesli	14
5. Dažādu pakalpojumu pieejamības svarīgums un apmierinātība ar tiem.....	17
6. Ikdienas prakses un piederības sajūta novadam.....	22
7. Nākotnes plāni attiecībā uz dzīvesvietu	27
Secinājumi.....	28
Rekomendācijas	30
Izmantotā literatūra	32

IEVADS

2007. gadā pasaulē pilsētu iedzīvotāju skaits pirmo reizi pārsniedza lauku iedzīvotāju skaitu, un ar katru gadu pilsētnieku skaits arvien pieaug. Latvijā 2013. gadā pilsētnieku skaits bija 68% no visiem iedzīvotājiem (LR CSP, 2013a).

Savukārt Pierīgā iedzīvotāju skaits ir būtiski palielinājies, kopš 2000.gada dažos novados pat par 50% (Valsts reģionālās attīstības aģentūra, 2012, 19).

Latvijas iedzīvotāju skaits pēdējo gadu laikā ir krities gan emigrācijas, gan dabiskā pieauguma samazināšanās dēļ. Periodā no 2008. gada sākuma līdz 2013.gada sākumam iedzīvotāju skaits gan Latvijā, gan Rīgā ir samazinājies par apmēram 7,7% (LR CSP, 2013b). Iedzīvotāju skaits Pierīgā šajā periodā savukārt ir audzis. Kā liecina Valsts reģionālās attīstības aģentūras (VRAA) pasūtītā pētījuma rezultāti, iedzīvotāju skaits tieši Mārupes, Garkalnes, Babītes, Stopiņu un Ķekavas novados laikā no 2008. līdz 2013. gadam ir pieaudzis par 11,4–31,4% (Valsts reģionālās attīstības aģentūra, 2013, 136).

To, kādi iedzīvotāji izvēlas pārcelties uz Pierīgu, izpētījuši „Post-socialist Urban Trends: New Patterns and Motivations for Migration in the Suburban Areas of Rīga, Latvia” (Postsociālisma pilsētu tendences: Rīgas piepilsētu teritoriju jaunie migrācijas modeļi un motivācijas) pētījuma autori Māris Bērziņš un Zaiga Krišjāne. Uz Pierīgu pēdējos gados arvien biežāk izvēlas pārcelties jauni un turīgi cilvēki ar augstu sociālo statusu, kā arī sievietes, krievvalodīgie un ģimenes ar bērniem (Bērziņš & Krišjāne, 2012, 302). Analizējot iemeslus, kāpēc cilvēki izvēlas pārcelties uz Pierīgu, var secināt, ka tie ir dažādi, bet visbiežāk tie saistīti ar labākiem dzīves apstākļiem un ērtībām, sakoptāku vidi un infrastruktūras pieejamību. Visvairāk šādi iemesli raksturīgi cilvēkiem, kas pārceļas no Rīgas. (Bērziņš & Krišjāne, 2012, 300, 303).

Līdzīgi rezultāti iegūti Žanetes Krūzmētras promocijas darbā ģeogrāfijas zinātņu doktora grāda iegūšanai „Piepilsētas lauku teritorijas apdzīvojumā pārmaiņas Latvijā” (2011). Darbā tika secināts, ka tie respondenti, kuri uz piepilsētu no Rīgas pārcēlušies pēc 2000. gada, visbiežāk saglabā savu esošo darbavietu un aktīvi iesaistās svārstmigrācijā (regulāri brauc no mājvietas piepilsētā uz darbu pilsētā), ir ar augstāko izglītību un augstu ienākumu līmeni (Krūzmētra, 2011, 22.). Tas, ka tieši turīgie iedzīvotāji izvēlas dzīvot piepilsētā, varētu būt saistīts ar vēlmi nodrošināt savas dzīves objektīvo un subjektīvo kvalitāti. Objektīvā dzīves kvalitāte saistās ar sociālo un kulturālo prasību piepildīšanu – materiālā bagātība, sociālais statuss, fiziskā labklājība, savukārt subjektīvā dzīves kvalitāte nozīmē justies labi un būt apmierinātam ar dzīvi kopumā (Izsák, Probáld, & Uzzoli, 2010, 39).

Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes socioloģijas 2.kursa studenti pavasara semestra laikā veica pētījumu „Pierīgas iedzīvotāju dzīves vietas izvēles kritēriji”. Pētījuma pasūtītājs – Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments (turpmāk, *Pasūtītājs*).

Pētījuma mērķis ir noskaidrot iemeslus, kāpēc cilvēki neizvēlas Rīgu par savu dzīves vietu, kādas ir Pierīgas iedzīvotāju ikdienas prakses dzīvesvietā un Rīgā, kā arī Pierīgas iedzīvotāju nākotnes dzīvesvietas plānus.

Lai iegūtu nepieciešamo empīrisko materiālu, tika izmantotas divas pētnieciskās metodes – Pierīgas iedzīvotāju aptauja un daļēji strukturētas intervijas. Aptauja tika veikta Babītes, Garkalnes, Ķekavas, Mārupes un Stopiņu novados saskaņā ar *Pasūtītāja* noteiktajām aptaujāšanas teritorijām. Tika iegūtas 170 derīgas aptaujas anketas, kā arī veiktas 10 daļēji strukturētās intervijas.

Turpmāk tekstā tiks aplūkoti iegūtie rezultāti un veikta to analīze. Pētījuma atskaitei pievienoti sekojoši pielikumi. 1.pielikums – aptaujas datu tabulas (rezultāti svērti pēc iedzīvotāju skaita *Pasūtītāja* noteiktajos Pierīgas novados), 2.pielikums – aptaujas datu tabulas (rezultāti svērti pēc iedzīvotāju migrācijas izmaiņām pēdējos 10 gados *Pasūtītāja* noteiktajos Pierīgas novados), 3.pielikums – aptaujas instrumentārijs (aptaujas anketa). Atskaitei arī pievienotas daļēji strukturēto interviju transkripcijas (rakstisks atainojums).

1. APTAUJAS TEHNISKĀ INFORMĀCIJA

Metožu izvēle: pētījumā izmantotas gan kvantitatīvās metodes (aptauja), gan kvalitatīvās metodes (daļēji strukturētās intervijas).

Aptaujas anketā (instrumentārijā¹) tika iekļautas sekojošas **tēmas:** īpašuma raksturojums; pārceļšanās uz esošo dzīvesvietu nosacījumi un iemesli; dažādu pakalpojumu izmantošana, to pieejamības svarīgums un apmierinātība ar tiem gan dzīvesvietā, gan Rīgā; ikdienas darbību veikšana Rīgā un Pierīgā un pārvietošanās līdzekļi; sabiedriskās aktivitātes novadā; saikne un piederības sajūta vietām (dzīvesvieta, Rīga, utt.); nākotnes dzīvesvietas plāni, tostarp pārceļšanās nosacījumi uz Rīgu.

Izlase: nepieciešamo aptaujājamo skaita jeb izlases apjoma aprēķinos tika ņemti vērā šādi faktori – 95% datu ticamības līmenis, 5% kļūdas intervāls pie 50% atbilžu sadalījuma. Tā kā kopējais iedzīvotāju skaits Pierīgā ir 369 987 (LR CSP, 2013b), tika aprēķināts, ka izlasē tiks iekļauti 384 respondenti. Ņemot vērā nerespondenci, respondentu skaits tika palielināts līdz 400 (izlases sadalījumu Pierīgas novados skatīt 1.1.tabulā).

1.1. tabula.

Plānotās izlases apjoms

<i>Novada pašvaldība</i>	<i>Kopējais iedzīvotāju skaits *</i>	<i>Plānotais respondentu skaits</i>
Babītes	9 515	57
Garkalnes	7 868	47
Ķekavas	22 337	134
Mārupes	16 659	100
Stopiņu	10 237	62
KOPĀ	66 616	400

Pielietotās izlases veids un pamatojums: Lai atlasītu respondentus, tika izmantota mehāniskā jeb sistemātiskā izlase. Aptaujāšanas princips ir sākumā noteikt starta adreses pēc nejaušības principa. Tālākais maršruts tika veidots pēc maršruta metodes nosacījumiem – izvēloties katru otro ielas māju (katru māju tās vienā pusē), ejot katrā otrajā dzīvoklī. Ja mājas adrese ir ar pāra numuru, tad jāpārvietojas numuru pieaugšanas secībā, mājās ar nepāra numuriem – numuru samazināšanās secībā, ielas puse, pa kuru pārvietoties ir atkarīga no konkrētās adreses sākuma punkta mājas numura, kas ir noteikts pirms lauka darba sākšanas. Individuālo māju rajonos –iet katrā otrajā mājā. Lauku apvidos – katrā tuvākajā viensētā. Nonākot līdz ielu krustojumam, bija jāpagriežas pa labi un jāturpina pēc iepriekšējās sistēmas.

¹ Aptaujas instrumentāriju skatīt 3.pielikumā.

Respondentu atlasei mājsaimniecībā (ģimenē) tika izmantota gadījuma jeb stihiskā izlase. Tajā izvēlēti respondenti, kas iepriekš piekrituši iespējamai intervijai. Lai pēc iespējas ātrāk nonāktu līdz interviju veikšanai, tika izvēlēti pirmie respondenti, kuri piekrita intervijas veikšanai. Galvenais atlases kritērijs, pēc kura tiks izvēlēti respondenti, bija viņu vecums un dzīvošanas ilgums konkrētajā dzīves vietā.

Kopsavelkot – galvenais izlases ievērošanas nosacījums ir tāds, lai visiem potenciālajiem attiecīgo Pierīgas novadu iedzīvotājiem būtu **vienādas iespējas tikt aptaujātiem**. Tā kā šis nosacījums ir ievērots, aptauja uzskatāma par reprezentatīvu. Taču rezultātu interpretācijā jāņem vērā kļūdas intervāls (skatīt, 1.2. tabulu). Piemēram, ja 71% aptaujāto uzskata, ka viņu izvēli pārcelties uz esošo dzīvesvietu ietekmēja ģimene, tad 400 interviju aptaujā varētu secināt, ka tā uzskata 66,4% līdz 75,6% Pierīgas iedzīvotāju, kuri pārcēlušies uz turieni pēdējo 10 gadu laikā, savukārt 170 interviju gadījumā varēs secināt, ka tā uzskata 64,2% līdz 77,8% Pierīgas iedzīvotāju, kuri pārcēlušies uz turieni pēdējo 10 gadu laikā.

1.2. tabula.

Pētījuma rezultātu statistiskās kļūdas noteikšanas tabula (ar 95% varbūtību). Piemērs pie atbilžu sadalījuma – 70% vai 30%.

Pētījuma rezultātu statistiskās kļūdas noteikšanas tabula (ar 95% varbūtību)												
Atbilžu sadalījums (%)	Respondentu skaits (N)											
	50	75	100	150	175	200	250	300	350	400	450	500
2 vai 98	4,0	3,2	2,8	2,3	2,1	2,0	1,7	1,6	1,5	1,4	1,3	1,3
4 vai 96	5,6	4,5	3,9	3,2	2,9	2,8	2,4	2,3	2,1	2,0	1,8	1,8
6 vai 94	6,8	5,5	4,8	3,9	3,5	3,4	2,9	2,8	2,5	2,4	2,2	2,1
8 vai 92	7,7	6,2	5,4	4,4	4,0	3,8	3,4	3,1	2,8	2,7	2,5	2,4
10 vai 90	8,5	6,9	6,0	4,9	4,4	4,3	3,7	3,5	3,1	3,0	2,8	2,7
12 vai 88	9,2	7,5	6,5	5,3	4,8	4,6	4,0	3,8	3,4	3,3	3,0	2,9
15 vai 85	10,1	8,2	7,1	5,9	5,3	5,1	4,4	4,1	3,7	3,6	3,3	3,2
20 vai 80	11,4	9,2	8,0	6,6	5,9	5,7	5,0	4,6	4,2	4,0	3,7	3,6
25 vai 75	12,3	10,0	8,7	7,1	6,4	6,1	5,4	5,0	4,5	4,3	4,0	3,9
30 vai 70	13,0	10,5	9,2	7,5	6,8	6,5	5,7	5,3	4,8	4,6	4,2	4,1
35 vai 65	13,5	11,0	9,5	7,8	7,1	6,8	5,9	5,5	5,0	4,8	4,4	4,3
40 vai 60	13,9	11,3	9,8	8,0	7,3	7,0	6,1	5,7	5,1	4,9	4,5	4,4
45 vai 55	14,1	11,4	9,9	8,1	7,4	7,0	6,2	5,8	5,2	5,0	4,6	4,5
50 vai 50	14,2	11,5	10,0	8,2	7,4	7,1	6,2	5,8	5,2	5,0	4,6	4,5

Lauka darbs (datu iegūšanas process): anketēšana tika veikta, noteiktam cilvēku skaitam braucot uz izvēlēto apdzīvoto vietu. Mājas vai dzīvokļi, kuros tika veikta aptauja vai intervijas, bija izvēlēti pēc izlases nosacījumiem. Nepieciešamos datus bija plānots iegūt divu nedēļas nogaļu laikā, taču, ņemot vērā mazo anketu skaitu, lauka darbs tika veikts vēl vienā nedēļas nogalē. Anketēšana tika veikta piektdienās no plkst. 17:00 līdz 20:00, kā arī nedēļas nogalēs no plkst. 12:00 līdz 18:00.

Lauka darbs tika veikts trīs posmos: 4.-6. aprīlis, 11.-13. aprīlis, 9.-11. maijs. Tika izveidotas piecas darba grupas, un katra no tām devās uz vienu no pieciem novadiem. Studenti

veica anketēšanu, visbiežāk sadalījušies mazākās grupās pa diviem vai trim (ja konkrētajam pārim līdzī devās arī Erasmus apmaiņas programmas students).

Respondenti, kas izvēlējās piedalīties pētījumā, pārsvarā bez ļoti lielām problēmām saprata anketā iekļautos jautājumus. Anketas aizpildīšanas vidējais ilgums bija 20 minūtes, savukārt interviju garums bija aptuveni 20-30 minūtes.

Sasniegtā izlase un nerespondences argumentācija: Plānotais respondentu skaits netika sasniegts. Nerespondence izskaidrojama ar dažādiem apstākļiem. Tika sastādīts starta adrešu plāns, tomēr, dodoties lauka darbā bija jāaskaras ar to, ka daļā adrešu nebija celtņu, bet tikai apbūves gabali. Bija arī ielas, kurām piekļuve bija liegta, jo teritorija bija norobežota. Tāpat šķēršļi bija elektroniskie vārti vai apsargi pie vārtiem, kuri liedza intervētājiem doties konkrētajā teritorijā. Nācās saskarties ar to, ka pie mājām, sētām nav zvanu, ar kuru palīdzību būtu iespējams sasniegt respondentu. Dažkārt piekļuvi privātmājām apgrūtināja sargsuņi. Darbu ietekmēja arī laika apstākļi – daļa lauka darba dienu bija vēsas, to laikā mazāk respondentu uzturas piemājas dārzos, līdz ar to bija grūtāk iekļūt privātmāju teritorijās. Kā arī lauka darbs tika veikts svētku dienās, brīvdienās, kad liela daļa iedzīvotāju neatradās savās dzīvesvietās.

Veicot anketēšanu daudzdzīvokļu mājās, lielāko problēmu radīja iekļūšanu to kāpņutelpās – pētījumam galvenokārt bija izvēlētas salīdzinoši neseno celtās mājas, kurās studenti varēja iekļūt, zvanot pa domofonu, kas atradās pie ārdurvīm. Arī šeit bija jāstopas ar cilvēku nevēlēšanos piedalīties aptaujā, tāpat arī ar nevēlēšanos ielaist anketētājus kāpņutelpā un to, ka dzīvokļi bieži bija tukši pat brīvdienās. Līdz ar to zvanīšana uz dzīvokļiem bieži bija ļoti laukietilpīgs un gala rezultātā neproduktīvs process.

Anketējot privātmājas, studenti centās piesaistīt potenciālo pētījuma dalībnieku uzmanību, izmantojot zvanus pie ap māju apjuzto žogu vārtiem, kā arī uzsākot sarunu ar cilvēkiem, kas konkrētajā brīdī atradās ārpus mājas. Šeit nācās sastapties ar vienu no lielākajām problēmām – ievērojamam skaitam māju zvana pie vārtiņiem nebija, kas ļoti būtiski ierobežoja iespējas uzsākt sarunu ar mājā dzīvojošajiem. Pat ja zvans bija, nācās saskarties ar cilvēku nevēlēšanos piedalīties pētījumā, tāpat arī ar to, ka tobrīd mājā neviena nebija, pat ja intervētāji to apmeklēja brīvdienās.

Datu svēršana: lai pētījuma rezultāti būtu attiecināmi uz pētījuma mērķagrupu – Pierīgas iedzīvotājiem, kas pārcēlušies uz turieni pēdējo 10 gadu laikā, pētījuma rezultāti tika svērti pēc divām pazīmēm. Datu **svēršana** nozīmē atbilstoša koeficientu piemērošana atbilstoši 1) iedzīvotāju skaita proporcijai pētāmajos Pierīgas novados², un 2) iedzīvotāju migrācijas izmaiņu proporcijām

---

² Turpmāk analizē tiks izmantoti šie svaru koeficienti, jo pēc šī sadalījuma tika plānots datu iegūšanas posms (laukadarbs) un tajā sasniedzamo respondentu skaits.

pētāmajos Pierīgas novados³. Datu svēršanas pamatojums atbilstoši plānotajai un sasniegtajai izlasei detalizēti redzams 1.3. tabulā.

1.3. tabula.

Datu svēršana atbilstoši plānotajai un sasniegtajai izlasei

<i>Novada pašvaldība</i>	<i>Kopējais iedzīvotāju skaits *</i>	<i>Migrācijas saldo (2004.-2013.) **</i>	<i>Plānotā izlases struktūra (atbilstoši kopējam iedzīvotāju skaitam)</i>	<i>Izlases struktūra (atbilstoši migrācijas saldo)</i>	<i>Sasniegtā izlases sadalījums</i>	<i>Svaru koeficients (plānotajai izlasei)</i>	<i>Svaru koeficients (migrācijas saldo)</i>
<i>Babītes</i>	9 515	1767	14%	12%	12%	1,156	0,997
<i>Garkalnes</i>	7 868	2 715	12%	19%	21%	0,558	0,893
<i>Ķekavas</i>	22 337	3 601	34%	25%	35%	0,966	0,723
<i>Mārupes</i>	16 659	4 173	25%	29%	24%	1,037	1,206
<i>Stopiņu</i>	10 237	2 097	15%	15%	8%	2,010	1,911
<i>KOPĀ</i>	66 616	14 353	100%	100%	100%		

* Iedzīvotāju skaits Babītes, Garkalnes, Ķekavas, Mārupes un Stopiņu novadu pašvaldībās 2013. gadā (LR CSP, 2013c)

** Iedzīvotāju skaita izmaiņas Babītes, Garkalnes, Ķekavas, Mārupes un Stopiņu novadu pašvaldībās pēdējo 10 gadu laikā migrācijas rādītājā (neņemot vērā dabisko pieaugumu/samazinājumu) (no 2004. līdz 2013. gadam ieskaitot) (LR CSP, 2013d)

³ Atbilžu sadalījums ar šiem svaru koeficientiem redzams datu tabulās 2. pielikumā.

2. RESPONDENTU APRAKSTS

Pētījumā no aptaujātajiem respondentiem 56% jeb 96 bija sievietes, bet 44% jeb 74 vīrieši. Pēc tautības lielākā daļa, 84%, bija latvieši, 15% krievi un 1% citas tautības respondenti. 38% respondentu bija vecumā no 25 līdz 34 gadiem, 25% respondentu – vecumā no 35 līdz 44 gadiem. 15% respondentu bija jaunāki par 25 gadiem un 11% - vecumā no 45 līdz 54 gadiem. Vecāki par 55 gadiem bija 12% respondentu.

Lielākā daļa respondentu norādījuši, ka ir precējušies vai dzīvo kopā ar partneri. Tā atbildējuši 74% aptaujāto. 19% respondentu norādījuši, ka nekad nav bijuši precējušies, bet vienāds skaits (3,5% aptaujāto) – ka ir šķīrušies vai atraitņi/atraitnes. Divatā dzīvo 31% aptaujāto. 28% aptaujāto norādījuši, ka mājāsaimniecībā dzīvo trijātā, 25% – ka mājāsaimniecībā dzīvo 4 cilvēki, bet 10% – ka ģimenē dzīvo piecātā. Tikai 4% respondentu norādījuši, ka dzīvo vieni. Vairāk nekā 5 ģimenes locekļus norādīja 2% respondentu.

Vairāk nekā puse respondentu norāda, ka pamatā ir darba ņēmēji. Tā atbildēja 54% respondentu. 17% aptaujāto norādījuši, ka ir darba devēji vai pašnodarbinātie. 8% respondentu kā pamatnodarbošanos norādījuši atbildi „mājāsaimnieks/mājāsaimniece”. Vēl 5% respondentu aptaujas laikā atradās bērna kopšanas atvaļinājumā un 4% bija bezdarbnieki. 12 respondenti norādījuši, ka ir studenti, no tiem 8 – nestrādājoši un 4 – strādājoši. Aptaujāti arī 7 pensionāri, no tiem 1 – strādājošs. Pārējie 3 respondenti kā pamatnodarbošanos norādījuši mācības skolā.

Informāciju par aptuvenajiem ienākumiem mēnesī uz vienu mājāsaimniecības locekli snieguši 88 respondenti, pārējie nav vēlējušies atbildēt uz šo jautājumu (57 respondenti) vai norādīja, ka nezina atbildi uz šādu jautājumu (25 respondenti). No gūtajām atbildēm visbiežāk respondenti min, ka ienākumi ir aptuveni 501-600 eiro mēnesī uz vienu ģimenes locekli pēc nodokļu nomaksas. Tā atbildējuši 15 cilvēki. Vienāds skaits respondentu (14) norādījuši ienākumu līmeni apmēram 601-700 eiro mēnesī uz ģimenes locekli un ienākumus, kas pārsniedz 1000 eiro uz vienu ģimenes locekli. 10 respondenti norādījuši atbildi 401 un 500 eiro robežās un 9 respondenti – 3001 un 400 eiro robežās. Kopā 10 respondenti norādījuši, ka ienākumi uz ģimenes locekli ir zemāki nekā 300 eiro un 16 respondenti – ka ienākumi ir robežās starp 701 un 1000 eiro.

Respondentu demogrāfisko profilus kopumā shematiski var aplūkot 2.1. tabulā.

Respondentu demogrāfiskais profils

DZIMUMS	
Vīrieši	57%
Sievietes	43%
VECUMS	
18-25	20%
26-35	36%
36-45	23%
46-55	11%
56+	10%
IZGLĪTĪBA	
Vidējā	38%
Augstākā	62%
NODARBINĀTĪBA	
Strādājošie	27%
Nestrādājošie	73%
ĢIMENES STATUSS	
Precējušies/dzīvo kopa ar partneri	73%
Šķīrušies/atraitņi/dzīvo vieni	27%
IENĀKUMI	
Līdz 500 Eur	16%
501-700 Eur	15%
701+ Eur	20%
Nav atbildes	49%

Kopumā var secināt, ka lielākā daļa respondentu dzīvo mājsaimniecībās, kurās ir vismaz divi cilvēki. Lielākajai daļai respondentu ir augstākā izglītība un viņi ir nodarbinātas personas, kuru ģimenes ienākums (no visiem, kuri ir atbildējuši uz jautājumu par ienākumiem) ir ikmēneša ienākumi virs 500 eiro uz vienu mājsaimniecības locekli.

3. ĪPAŠUMA RAKSTUROJUMS

Respondentiem bija jautāts par to, kādas ir viņu īpašumtiesības attiecībā uz īpašumu, kurā notika anketēšana, kā arī tas, kur respondenti ir deklarējušies.

Vidēji savā mājas vietā respondenti dzīvo 5,3 gadus. Lielākais respondentu skaits savā dzīves vietā dzīvo gadu.

Runājot par aptaujāto respondentu īpašumtiesībām attiecībā uz dzīvojamo telpu, kurā notika aptauja, tad jāsecina, ka lielākais daļai respondentu viņu dzīvesvieta ir viņu īpašumā. 85% respondentu viņu dzīvesvieta ir viņu īpašumā, 12% to īrē.

3.1.tabula.

Īpašumtiesības attiecībā uz dzīvesvietu

	Skaitis	Procenti
<i>Privātīpašums</i>	145	85
<i>Tiek īrēts</i>	20	12
<i>Cits variants</i>	5	3

Ja skatās šo sadalījumu pēc atsevišķiem novadiem, tad jāsecina, ka pēc procentuālā sadalījuma visvairāk savas pašreizējās dzīvesvietas īrē Ķekavas novadā. Savukārt Garkalnes novadā aptaujāto respondentu dzīvesvietas ir arī viņu īpašumā.

3.2.tabula.

Īpašumtiesības attiecībā uz dzīvesvietu – dalījums pēc novadiem

	Privātīpašums	Tiek īrēts	Cits variants
<i>Ķekavas novads</i>	74%	21%	5%
<i>Babītes novads</i>	87%	13%	0
<i>Garkalnes novads</i>	100%	0	0
<i>Mārupes novads</i>	83%	12%	5%
<i>Stopiņu novads</i>	85%	12%	3%

Atsevišķi ir aplūkojams jautājums par to, kur ir deklarēti respondenti. Tas tika aplūkots salīdzinājumā ar novadu, kurā tika veikta respondenta anketēšana. Uzreiz jāmin, ka neliela daļa no respondentiem anketēšanas laikā norādīja, ka šī vieta, kurā notiek anketēšana, ir viņu vasarnīcas, tātad, mājas, kur viņi atpūšas nedēļas nogalēs.

Kā redzams 3.3.tabulā, tad katrā novadā lielākā daļai respondentu ir arī deklarēti tajos novados, kuros ir viņu faktiskā dzīvesvieta. Tomēr ir arī noteikta daļa respondentu, kuriem deklarētā dzīvesvieta ir Rīgā.

3.3.tabula.

Respondentu deklarācijas vieta un faktiskā dzīvesvieta

		Deklarētā dzīvesvieta							
		<i>Ķekavas novads</i>	<i>Babītes novads</i>	<i>Garkalnes novads</i>	<i>Mārupes novads</i>	<i>Stopiņu novads</i>	<i>Rīga</i>	<i>Cits variants</i>	<i>NA</i>
Faktiskā dzīvesvieta	<i>Ķekavas novads</i>	68%	0	0	0	0	16%	16%	0
	<i>Babītes novads</i>	0	92%	0	0	0	4%	4%	0
	<i>Garkalnes novads</i>	0	0	65%	0	0	25%	5%	5%
	<i>Mārupes novads</i>	2%	2%	0	67%	0	12%	15%	2%
	<i>Stopiņu novads</i>	0	0	0	8%	61%	31%	0	0

Kopumā var secināt, ka Pierīgas novados dzīvojošie respondenti ir šo dzīvesvietu īpašnieki un ir arī tajos deklarējušies.

4. PĀRCELŠANĀS UZ ESOŠO DZĪVESVIETU NOSACĪJUMI UN IEMESLI

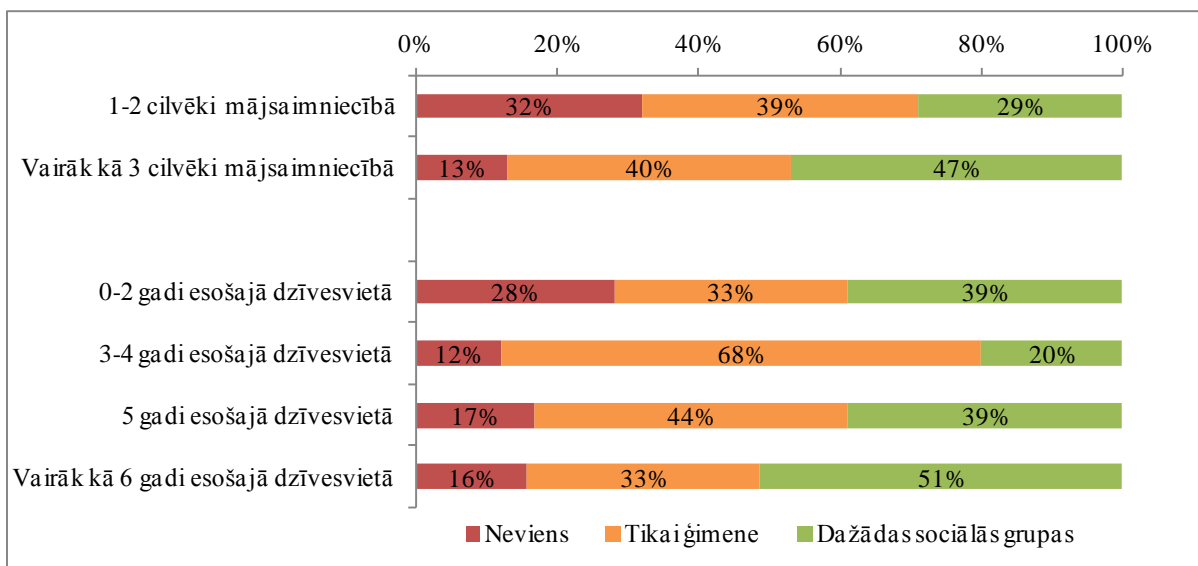
Pārcelšanās uz esošo dzīvesvietu Pierīgā, pirmkārt, tika analizēta, vērtējot dažādu **sociālo grupu ietekmi**. Respondentiem tika uzdots jautājums par to, cik lielā mērā viņu izvēli pārcelties uz esošo dzīvesvietu ietekmēja tādas sociālās grupas kā ģimene, citi radnieki, draugi, kolēģi, nekustamā īpašuma aģenti, plašsaziņas līdzekļi.

Rezultāti liecina par izteiktu ģimenes ietekmi citu sociālo grupu starpā. 71% respondentu norādījuši, ka viņu izvēli pārcelties uz esošo dzīvesvietu ietekmēja (ļoti vai drīzāk) ģimene. Citi radnieki un draugi kā ietekmējošas sociālā grupas bijušas tikai 1/5 respondentu (20% un 18% attiecīgi), bet plašsaziņas līdzekļi, nekustamā īpašuma aģenti tikai katram 10-tajam un kolēģi vēl mazākam Pierīgas iedzīvotāju īpatsvaram.

Papildus analizējot statistiski nozīmīgas saistības sociālo grupu ietekmes vidū, ģimenes ietekme nekorelē ar nevienu citu sociālo grupu ietekmi. Tātad analītiskiem mērķiem tika grupēti tie respondenti, kuru pārcelšanos ietekmējusi **tikai ģimene** (ļoti vai drīzāk) un citi respondenti, kuru ietekmju vidū ir **arī citas sociālās grupas**. Minēto grupu ietvaros ir līdzīgs respondentu īpatsvars – 40% Pierīgas iedzīvotāju pārcelšanos ietekmējusi tikai ģimene, 41% – dažādas sociālās grupas (ieskaitot ģimeni, ja tā ietekmējusi), bet 19% – neviena no sociālajām grupām (ieskaitot dažus gadījumus, kuri minējuši atbildi „grūti pateikt”).

Sociāli demogrāfiskā griezumā cilvēku skaits mājstāvēniecībā, kā arī dzīvošanas ilgums (gados) pašreizējā dzīvesvietā korelē ar sociālo grupu ietekmi pārcelties uz esošo dzīvesvietu (pastāv statistiski nozīmīgas atšķirības starp tiem). Kā redzams 4.1.attēlā, cilvēki, ar kuriem mājstāvēniecībā dzīvo trīs vai vairāk cilvēku (viņus ieskaitot), ir daudzveidīga sociālo grupu ietekme, turpretī mājstāvēniecībās, kurās dzīvo līdz 2 cilvēkiem, pārcelšanās lēmums ticis pieņemts galvenokārt individuāli vai tikai ģimenē (kopā 71% cilvēku, kuru mājstāvēniecībās dzīvo 1-2 cilvēki, ietekmējuši nav neviens vai ietekmējusi tikai ģimene).

To iedzīvotāju vidū, kuri Pierīgā dzīvo ilgāk, mazāka daļa uzsver tikai ģimenes lomu dzīvesvietas maiņas lēmuma pieņemšanā, bet uzskata, ka arī citas sociālās grupas ietekmējušas pārcelšanos. Pēdējos 2 gados pārcēlušos vidū salīdzinoši lielāks īpatsvars (tiesa, tikai 28%) norādījuši, ka neviena no minētajām sociālajām grupām nav ietekmējusi (nemaz vai drīzāk) viņu pārcelšanos uz esošo dzīvesvietu.

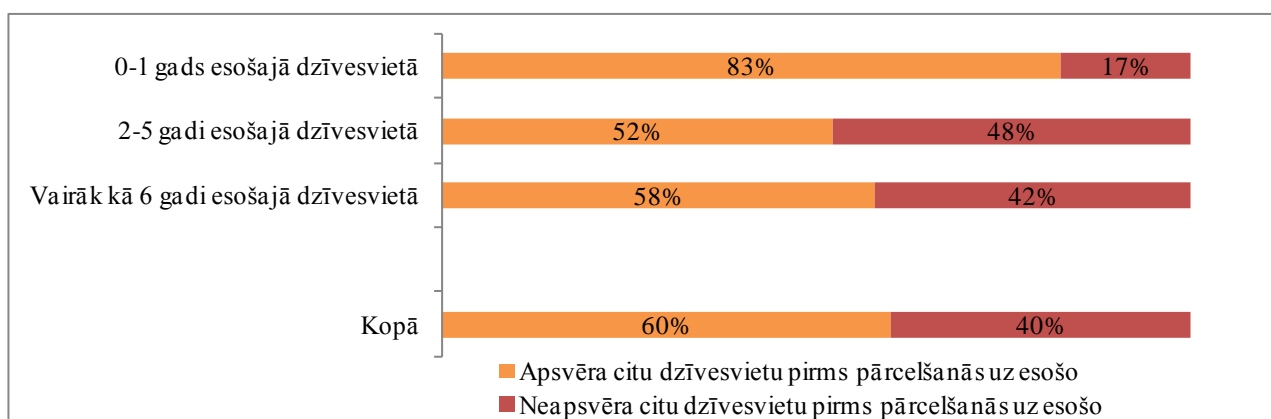

4.1. att. Sociālo grupu ietekmju statistiski nozīmīgas atšķirības sociāli demogrāfiskajās grupās

Potenciāli atšķirīgs sociālo grupu ietekmju sadalījums būtu to cilvēku vidū, kuri pārcēlušies uz Pierīgu no citas iepriekšējās dzīvesvietas, nevis Rīgas, taču tā kā lielākā daļa (81%) uz pašreizējo dzīvesvietu pārcēlušies no Rīgas, tad nepietiekamā respondentu skaita dēļ nav vērojamas statistiski nozīmīgas atšķirības iepriekšējās dzīvesvietas un pārcelšanos ietekmējošo sociālo grupu griezumā.

Sociālo grupu ietekme esošās dzīvesvietas izvēlē nav skaidri saistīta ar citu dzīvesvietu apsvēršanu pirms pārcelšanās. Analizējot **citu dzīvesvietu apsvēršanu** pirms pārcelšanās, 60% respondentu norādījuši, ka apsvēra iespēju dzīvot citā dzīvesvietā pirms pārcelšanās uz esošo.

Pozitīva ziņa ir tāda, ka pastāv statistiski nozīmīgas atšķirības starp citas dzīvesvietas apsvēršanu un dzīvošanas ilgumu esošajā dzīvesvietā (skatīt 4.2.attēlu). Pat 83% respondentu, kuri pārcēlušies uz dzīvesvietu Pierīgā pēdējā gada laikā vai līdz diviem gadiem, apsvēruši arī citas dzīvesvietas alternatīvas. 2-5 gadus Pierīgā dzīvojošo vidū tādu bija nedaudz vairāk par pusi (53%), un arī 6 vai vairāk gadus dzīvojošo vidū līdzīgi (58%). **Tātad pašreizējie dzīvesvietu meklētāji ir potenciāli atvērti dažādām iespējamajām dzīvesvietām.**

4.2. att. Citas dzīvesvietas apsvēršana pirms pārcelšanās uz esošo dzīvesvietu

Vērojamas arī statistiski nozīmīgas atšķirības dažādās vecuma grupās un dalījumā pēc nodarbinātības statusa. Visbiežāk pārcelšanos uz citu dzīvesvietu apsvēruši iedzīvotāji vecuma grupā no 26 līdz 35 gadiem (76%). Katrā nākamajā vecuma grupā šādu cilvēku īpatsvars ir retāks un retāks. Arī jauniešu (18-25 gadus veci) vidū tādu ir tikai 46%. Savukārt nodarbinātības statusa ziņā vairāk kā puse (65%) strādājošo apsvēruši iespēju pārcelties uz citu dzīvesvietu, taču jāņem vērā, ka aptaujas izlasē 74% ir pašreiz strādājoši.

Dzīvesvieta Rīgā vai Pierīgā bijušas dominējošās izvēles tiem, kuri tādas apsvēruši pirms pārcelšanās uz esošo dzīvesvietu (mājoklis citur Latvijā bijis aktuāls tikai 16% iespēju apsvērējiem). Māja vai dzīvoklis citā Pierīgas novadā bijusi aktuāla izvēle nedaudz vairāk kā pusei (54%), bet arī citas dzīvesvietas tajā pašā Pierīgas novadā, kurā pašlaik dzīvo, izvēle bijusi aktuāla 40% iedzīvotāju, kuri apsvēra citas dzīvesvietas izvēles iespējas. Kopumā vienu vai otru variantu Pierīgā apsvēruši pat 72% respondentu, bet Pierīgas novadi bijuši „konkurējošas izvēles”, jo izvēles apsvēršana citā novadā ar izvēles apsvēršanu esošajā visdrīzāk nav saistīta. Iespējamā dzīvesvieta Rīgā bija aktuāla 47% iedzīvotāju, kas apsvēra pārcelšanās iespējas.

Saistību starp dažādām dzīvesvietas izvēles iespējam analīze liecina, ka atšķirības ir izvēļu daudzveidībā (lasīt, „daudzskaitlībā”), tāpēc padziļinātai rezultātu analīzei tika izvēlēts apsvērto iespēju skaits. 56% no citu dzīvesvietu apsvērējumiem bijusi viena izvēle (un visbiežāk – Pierīgas novadā (57%) vai Rīgā (29%)), 24% - divas, bet 20% – trīs vai vairāk.

Analizējot atšķirības dažādās sociāli demogrāfiskajās grupās, arī šajā gadījumā, tās redzamas tikai vecuma grupu dalījumā. Vecākās paaudzes ir konservatīvākas savā izvēlē, tomēr tā kā izlasē to ir salīdzinoši nedaudz, konkrētas skaitliskas atšķirības piedāvāt ir riskanti.

Kādā no intervijām kā dzīvesvietas izvēles prasība tika minēts Rīgas tuvums: „*Mūs ietekmēja zeme un attālums no Rīgas. Jo tuvāk Rīgai, jo mazāk jāmaksā par degvielu.*”

Savukārt citā intervijā parādījās tas, ka nozīmīgs bija cenas jautājums salīdzinot starp vienāda tipa dzīvokļiem Rīgā un Pierīgā: „*Nu viens no faktoriem noteikti bija cenu jautājums. Mums ir trīsistabu, pašu iekārtots, jauns mājoklis, ar milzīgu balkonu, klusa apkārtnē. Rīga mums neko tādu nevar piedāvāt. Gribas dzīvot plašākās teritorijā. Rīgā tas arī maksā nenormālākās summas... šeit mēs varējām atļauties plašu trīsistabu dzīvokli, bet Rīgā tāda tipa varbūt tas būtu divistabu.*”

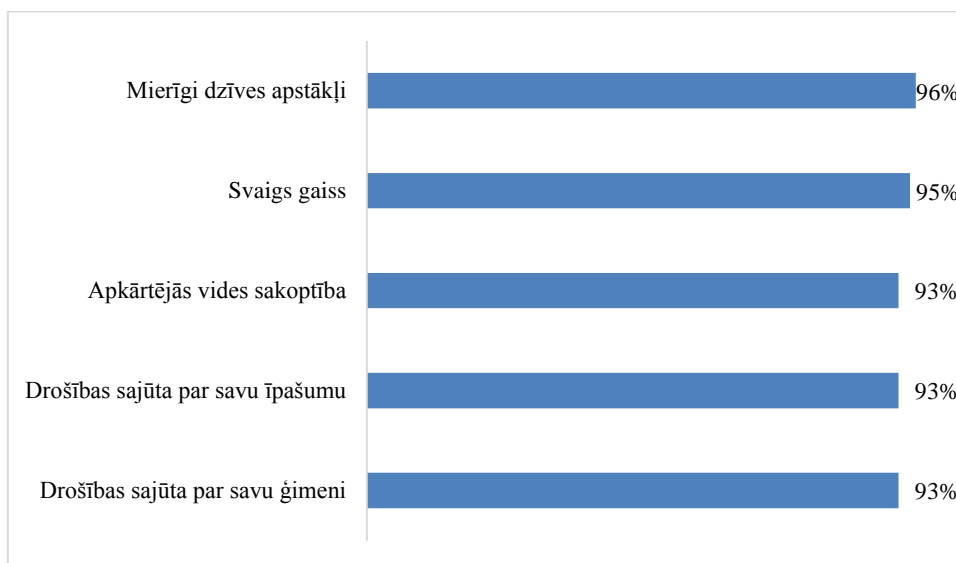

5. DAŽĀDU PAKALPOJUMU PIEEJAMĪBAS SVARĪGUMS UN APMIERINĀTĪBA AR TIEM

Pārcelšanās iemeslu svarīgums

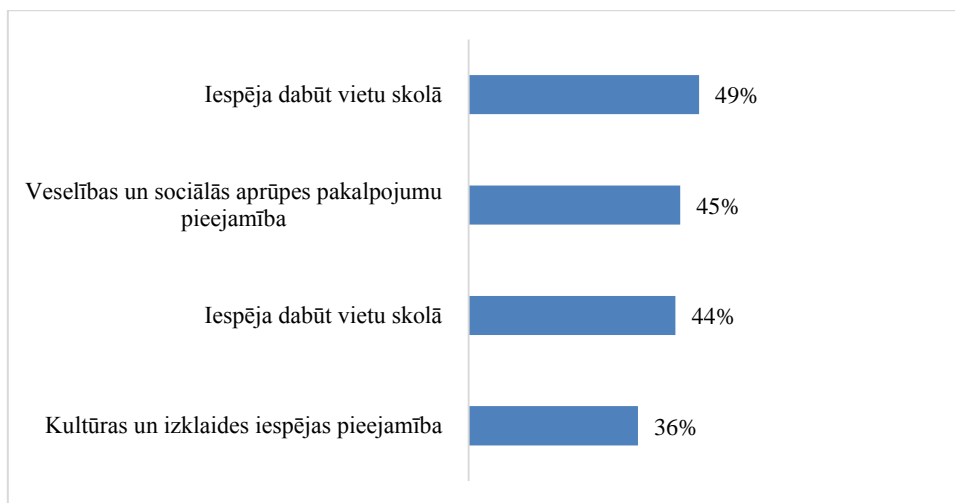
Šajā apakšnodaļā tiek aplūkoti visbiežāk minētie iemesli, kuru dēļ respondenti pārcēlušies no iepriekšējās dzīvesvietas uz esošo. To pārskats sniedz visai konkrētu ieskatu par to, ko viņi uztver par savas esošās dzīvesvietas stiprajām pusēm jeb priekšrocībām, un ļauj secināt, ka tieši šie iemesli ir noteicoši dzīvesvietas izvēlē.

Starp pārcelšanās iemesliem ļoti bieži par ļoti svarīgu vai drīzāk svarīgu tika minēti mierīgi dzīves apstākļi, pie tam 75% atbildējušo pauda, ka tas ir ļoti svarīgs iemesls. Līdzīgi augsti rādītāji ir tādiem iemesliem, kā svaigs gaiss (95%), apkārtējās vides sakoptība (93%), drošības sajūta par savu īpašumu (93%), drošības sajūta par sevi un savu ģimeni. Starp citiem izplatītiem pārcelšanās iemesliem jāizceļ laba piekļuve ar privāto transportu (91%) un iespēja izvēlēties mājokli pēc mājokļa tipa atbilstoši savai maksātspējai (80%).

5.1.att. Pieci svarīgākie pārcelšanās iemesli

No otrās puses, no pirmā skatiena konkrētus un praktiskus iemeslus, kā, piemēram, kultūras un izklaides iespējas pieejamība (36%), iespēja dabūt vietu skolā (44%) vai bērnudārzā (49%), veselības un sociālās aprūpes pakalpojumu pieejamība (45%) kā svarīgums minēja kopumā mazāk kā puse respondentu.

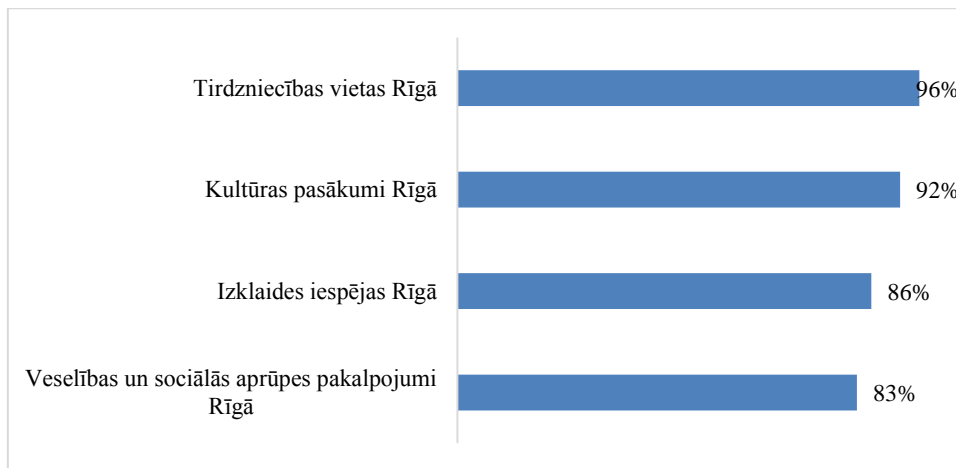

5.2.att. Mazāk svarīgi pārceļšanās iemesli

Atbilžu struktūra liek izvirzīt pieņēmumu, ka **dzīvesvietu Pierīgā lielākoties izvēlas tie, kuriem ir svarīga subjektīvā dzīves kvalitāte**, kuras noteikšanā noteicošu lomu spēlē mierīgums, laba vides ekoloģija, kā arī drošība par līdzcilvēkiem un īpašumu. Šie apsvērumi ir svarīgāki, nekā piemēram, praktiskākie, konkrētākie apsvērumi, kas saistās ar konkrētām, “taustāmākām” labumu gūšanas iespējām – piemēram, izglītības vai sociālās/veselības aprūpes iestāžu pieejamība. Tai pat laikā par svarīgu tiek atzīta iespēja novietot privāto transportu. Tas liecina, ka Pierīgu lielākoties izvēlas turīgāki, salīdzinoši maksāspējīgāki respondenti, kas ir gatavi, “upurēt” laiku un attālumu, kas ir nepieciešami, lai nokļūtu līdz Rīgai un tās piedāvātajām iespējām, un iegūt dzīvesvietu vidē, kas vairāk atbilst viņu subjektīvās kvalitātes ideālam.

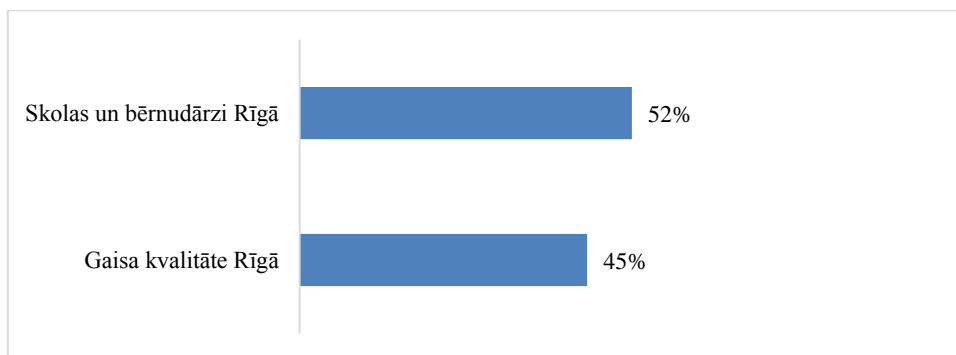
Apmierinātība ar pakalpojumiem respondentu dzīvesvietā un Rīgā

Apsvērumu diferencēšanas pieņēmums kļūst arvien pārliecinošāks, kad aplūko respondentu apmierinātību ar dažādiem dzīves apstākļiem Rīgā un savā dzīvesvietā. No **Rīgas sniegtajām iespējām** visbiežāk tiek pausta apmierinātība ar **tirdzniecības vietām** (96%), **kultūras pasākumiem** (92%), **izklaides iespējām** (86%), kā arī **veselības un sociālās aprūpes pakalpojumiem** (83%). Tās ir pašsaprotamās lielās pilsētas priekšrocības, ko ārpus Rīgas dzīvojošie respondenti arī izmanto un kuriem parasti nav atrodama alternatīva novados, ciemos un mazpilsētās.

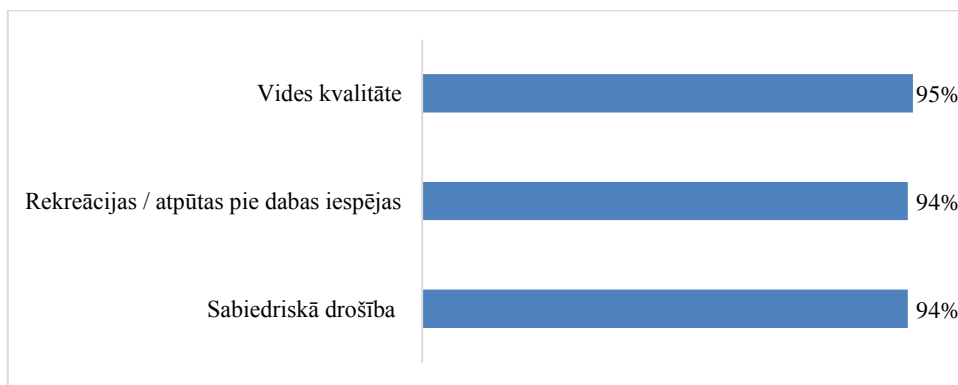
5.3.att. Visaugstāk novērtētie faktori, kas apmierina no Rīgas sniegtajām iespējām

Toties ar gaisa kvalitāti Rīgā apmierinātību pauž mazāk kā puse (45%) respondentu. Likumsakarīgi, ka gaisa sliktāka kvalitāte ir lielpilsētas priekšrocību “otrā medaļas puse”, ņemot vērā gan uzņēmumu, gan cilvēku, gan transporta līdzekļu skaitu, kas koncentrējas galvaspilsētā. Tāpat vien puse respondentu ir apmierināti ar Rīgas skolām un bērnudārziem (52%) – ne jau tādēļ, ka Rīgā šīs iespējas ir sliktākas vai trūcīgākas, bet tādēļ, ka tās tiek parasti izmantotas “uz vietām”, t.i. novados, kur paši respondenti arī dzīvo.

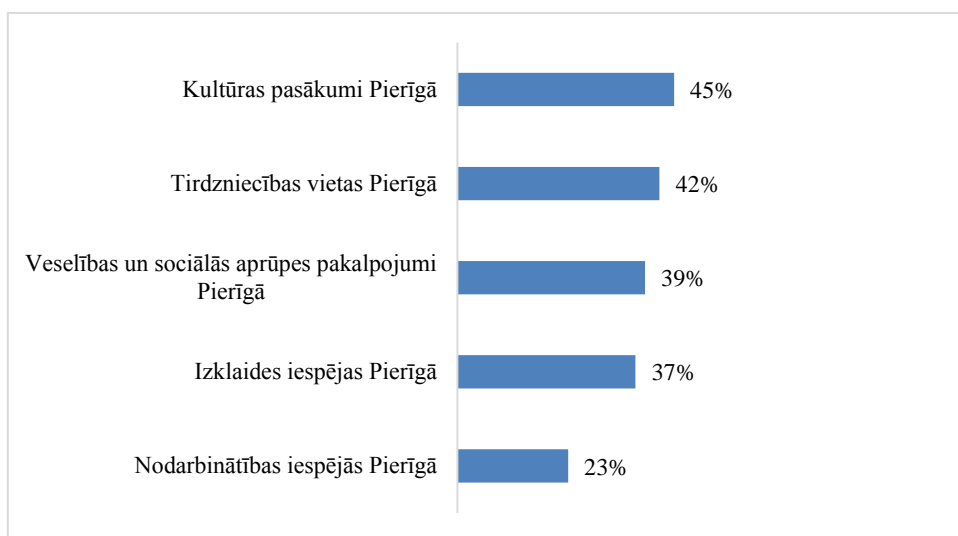
5.4.att. Viszemāk novērtētie faktori, kas apmierina no Rīgas sniegtajām iespējām

Kādas tad ir galvenās Pierīgas priekšrocības, kas nosaka dzīvesvietas izvēli? Visbiežāk respondenti min **vides kvalitāti**, piemēram, gaisa vai ūdens kvalitāti (95%), **rekreācijas / atpūtas pie dabas iespējas** (94%), kā arī sabiedrisko **drošību** (94%). Apmierinātība ar sportošanas iespējām (88%) un transportu (77%) tiek arī bieži minēta.

5.5.att. Visaugstāk novērtētie faktori, kas apmierina no Pierīgas sniegtajām iespējām

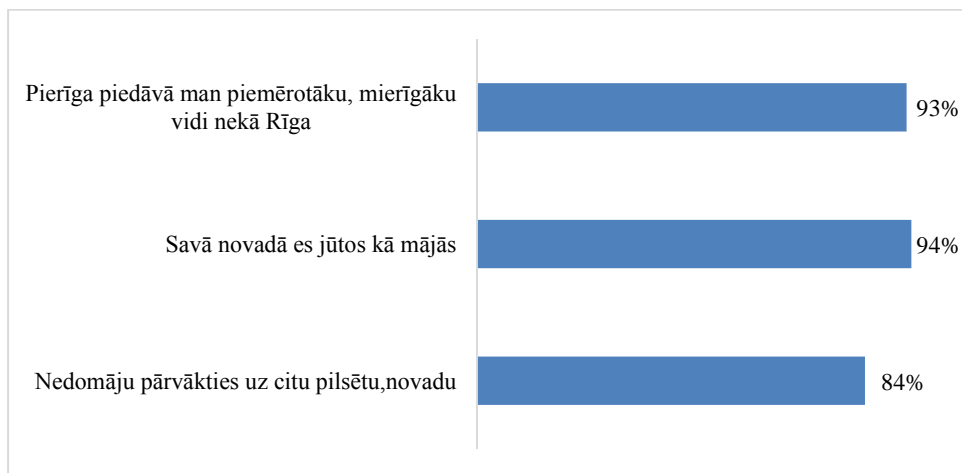
Tai pat laikā, mazākā daļa respondentu ir apmierināta ar nodarbinātības iespējām savā novadā (23%), izklaides iespējām (37%), veselības un sociālās aprūpes pakalpojumiem (39%), tirdzniecības vietām (42%) un kultūras pasākumiem (45%); šos un līdzīgus pakalpojumus viņi lielākoties saņem citur, visbiežāk Rīgā. No izklāstītā secināms, ka, nenoniecinošot unikālās iespējas, ko sniedz galvaspilsēta, respondenti labprāt tās izmanto, reizē cenšoties ar šīm priekšrocībām nesaņemt “komplektā” tās lietas, ko viņi uzskata par Rīgas trūkumiem, bet izvairīties no tiem, izvēloties dzīvesvietu ārpus Rīgas.

5.6.att. Viszemāk novērtētie faktori, kas apmierina no Pierīgas sniegtajām iespējām

Pievēršoties vispārīgākā rakstura vērtējumu un apgalvojumu analīzei, kas papildina līdz šim izklāstīto informāciju, jāatzīmē, ka 93% respondentu piekrīt apgalvojumam “Pierīga piedāvā man piemērotāku, mierīgāku vidi nekā Rīga”, 94% norāda, ka savā novadā jūtas kā mājās un 84% nevēlas mainīt savu dzīvesvietu pret citu pilsētu vai novadu. 83% norāda, ka ir apmierināti ar savu

pašreizējo dzīvesvietu, un vien 18% min kādu apstākli vai iemeslu, pie kura viņi apsvērtu iespēju pārcelties uz Rīgu.

5.7.att. Pieķeršanās dzīvesvietai: vispārīgie rādītāji

Viena no respondentiem pie apmierinātības minēja situāciju, ka viņai ir īpašas vajadzības attiecībā uz dēla aprūpi. Un viņa konstatēja, ka tieši Pierīgas novadā viņa saņem visu nepieciešamo atbalstu atbilstošā līmenī: „Laikam jau viss apmierina. Vēl, kas mani apmierina ir Babītes pašvaldība. Rīga ir lielāka birokrātija, daudz cilvēku, tāpēc nepievēršas katram cilvēkam tik ļoti, cik varbūt vajadzētu. Manam dēlam ir īpašas vajadzības un Babītē es varu dabūt to, ko Rīga nevaru. Lai dabūtu kaut kādu palīdzību Rīgā, man būtu jāgaida garās rindās, bet, tā kā Babītē ir mazāk tādu gadījumu kā man, es visu varu dabūt uzreiz, man tas ir daudz izdevīgāk, un tas ir izdevīgāk arī manam dēlam. Jebkurā gadījumā tā izturēšanās ir citādāka, saprotu, ka tur jau nekas nav maināms, jo Rīga vienkārši ir vairāk cilvēku.”

6. IKDIENAS PRAKSES UN PIEDERĪBAS SAJŪTA NOVADAM

Migrācija starp Rīgu un novadu

Pierīgas novada iedzīvotāju dzīve un ikdiena ir cieši un intensīvi saistīta ar Rīgu. $\frac{3}{4}$ Pierīgas iedzīvotāju (75%) iesaistās ikdienas svārstmigrācijā uz Rīgu. Vēl 21% apmeklē Rīgu retāk, bet vismaz reizi nedēļā.

Ikdienas svārstmigrētāju sociāli demogrāfisko profila atšķirības (izteikti augsts svārstmigrētāju īpatsvars) veido strādājošie, vīrieši un iedzīvotāji, kuru mājsaimniecībā ir 1 līdz 2 cilvēki. Citas sociāli demogrāfiskās grupas **līdzīgi bieži** bez statistiski nozīmīgām atšķirībām iesaistās svārstmigrācijā uz Rīgu, tostarp no dažādiem Pierīgas novadiem.

77% pēdējā gada laikā izmantojuši automašīnu, lai nokļūtu Rīgā, 64% – sabiedrisko transportu, arī katrs piektais (21%) izmantojuši velosipēdu. Tas kopumā veido būtisku skaitlisku velosipēdistu potenciālu, ja attiecinām to uz 1/5 Pierīgas iedzīvotāju. Babītes novads (38%) un arī Ķekavas novada (27%) jaunie dzīvojamie rajoni ir vietas, kurās pēdējā gadā velosipēdu izmantojušo īpatsvars ir augstāks. Garkalnes novada jaunajos dzīvojamajos rajonos situācija ir pretēja (tikai 3% pēdējā gada laikā izmantojuši velosipēdu nokļūšanai uz Rīgu). Salīdzinoši augstāks velosipēdus izmantojušo īpatsvars ir vīriešu vidū, bet citās sociāli demogrāfiskajās grupās atšķirību nav.

Lielākā daļa Pierīgas iedzīvotāju visbiežāk nokļūst uz Rīgu ar privāto transportu (74%), savukārt – 25% ar sabiedrisko transportu.

Babītes un Garkalnes novadu jaunie dzīvojamie rajoni ir vietas, no kurām izteikti biežāk tiek izmantots personīgais auto nokļūšanai uz Rīgu (attiecīgi 96% un 95%), savukārt Stopiņu novadā lielākā daļa jauno dzīvojamo rajonu iedzīvotāju uz Rīgu visbiežāk nokļūst ar sabiedrisko transportu (54%).

Vecuma grupā no 31 līdz 50 gadiem personīgais auto ir visbiežāk izmantotais transporta līdzeklis nokļūšanai uz Rīgu (88% šajā grupā). Arī augsts īpatsvars vīriešu (85%), augstāko izglītību ieguvušo (81%), precējušos vai ar partneri dzīvojošo (83%), kā arī tie iedzīvotāju, kuri dzīvo vismaz 3 vai vairāk gadus Pierīgā (81%), izmanto automašīnu kā visbiežāko transporta līdzekli nokļūšanai uz Rīgu. Citās sociāli demogrāfiskajās grupās statistiski nozīmīgu atšķirību nav.

Pakalpojumus izmantošana Rīgā un savā dzīvesvietas novadā

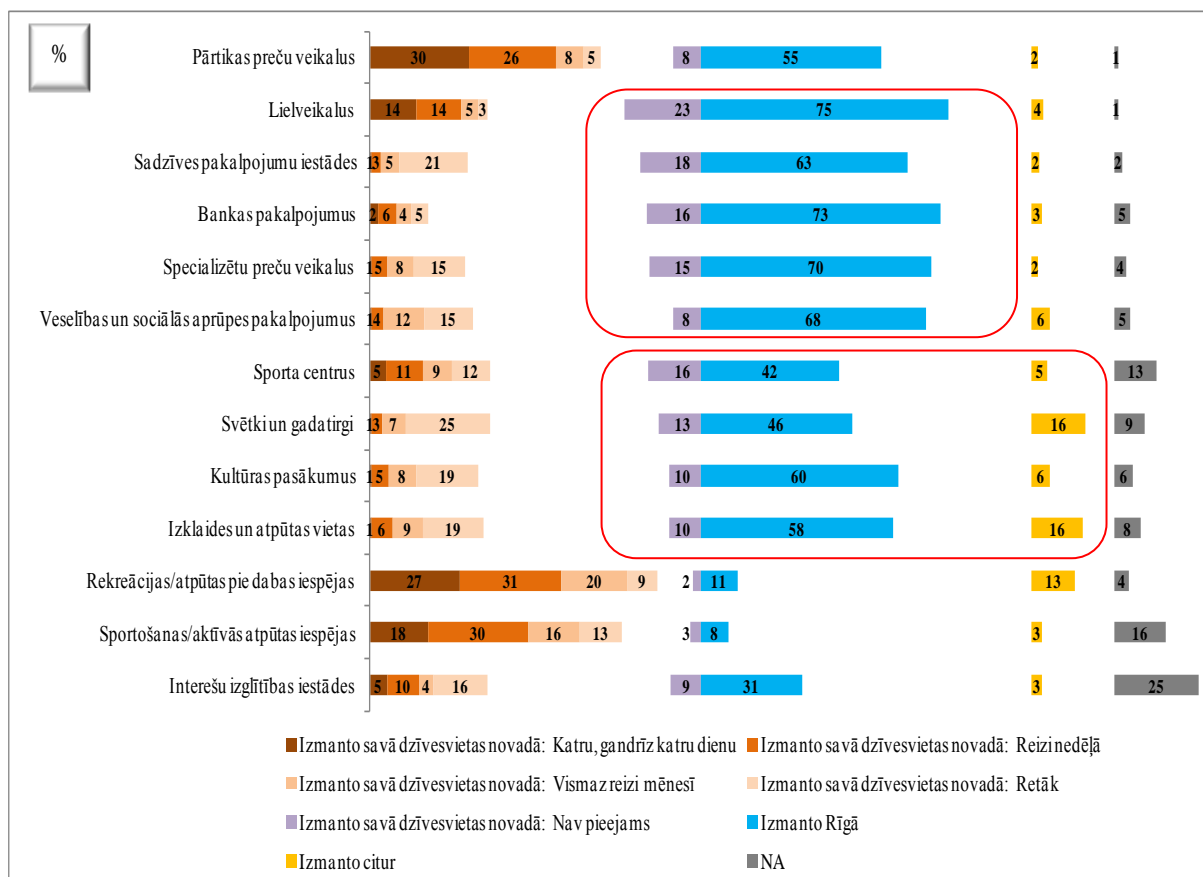
6.1.attēlā redzams labi pārskatāms aktivitāšu un pakalpojumu izmantošanas saraksts, kurus Pierīgas iedzīvotāji veic savā novadā vai Rīgā. Tajā ietverts arī izmantošanas biežums novadā.

Rīgas potenciāls ir plaša loka aktivitātes, kas saistītas ar **ikdienas formāliem pakalpojumiem** – sadzīves pakalpojumu iestādes, bankas pakalpojumi, veselības un sociālās aprūpes pakalpojumi, lielveikali, specializētu preču veikali, kurus, pirmkārt, lielākā daļa Pierīgas

iedzīvotāju izmanto Rīgā, otrkārt, uz citu aktivitāšu fona – biežāk nav pieejami dzīvesvietas novadā Pierīgā, treškārt, salīdzinoši maz Pierīgas iedzīvotāju tos izmanto uz vietas savā novadā.

Otra aktivitāšu grupa, kuras aktīvi izmanto arī Rīgā (42%-60%), bet redzama arī citu vietu „konkurence” (proti, 6.1. attēlā „izmanto citur” atbilžu varianti), ir **izklaides, kultūras un sporta aktivitātes**.

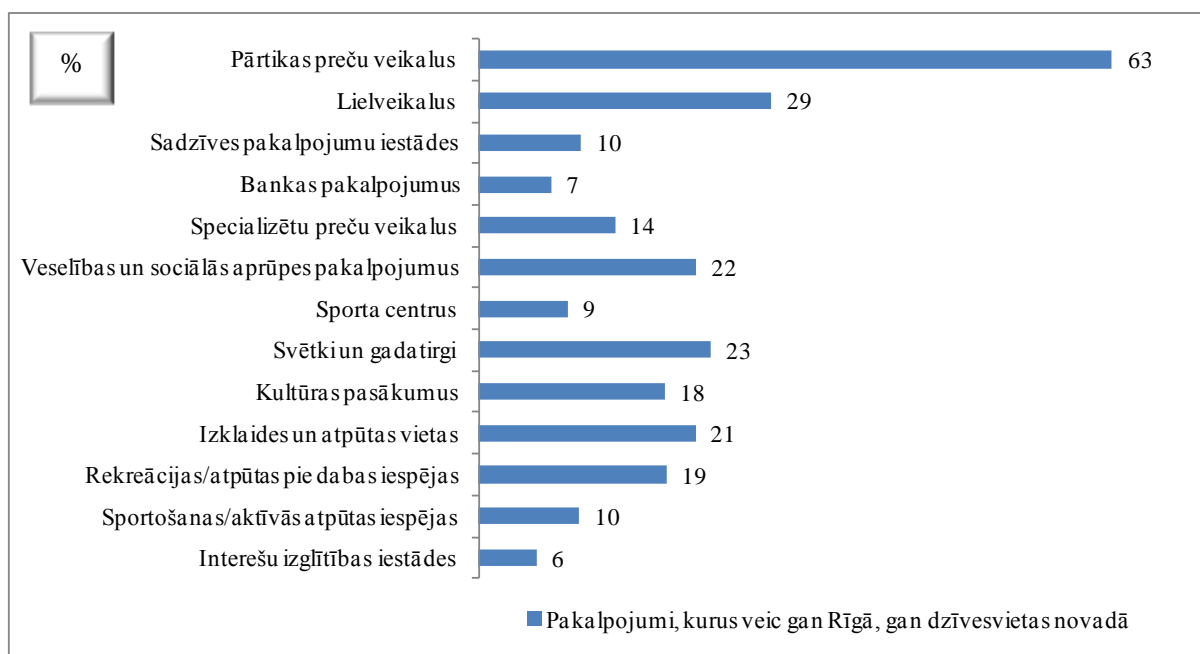
Savukārt, rekreācijas iespējas un aktīvo atpūtu Pierīgas iedzīvotāji dominējoši praktizē savas dzīvesvietas novadā.

6.1.att. Aktivitāšu un pakalpojumu izmantošana – dzīvesvietas novadā, Rīgā un citur

70% Pierīgas novadu iedzīvotāju strādā Rīgā. Tikai 8% dzīvesvietā, 4% citur, bet 19% nestrādā. Tātad strādājošo vidū teju 9 no 10 strādā Rīgā.

Pārtikas preču veikalu apmeklēšana ir vienīgā aktivitāte, ko lielākā daļa Pierīgas iedzīvotāju (63%) veic vienlaikus gan Rīgā, gan savā dzīvesvietas novadā (skatīt 6.2.attēlu). Taču arī izklaides, sporta un kultūras aktivitātes gan Rīgā, gan dzīvesvietā veic katrs piektais Pierīgas iedzīvotājs.

6.2.att. Aktivitāšu un pakalpojumu izmantošana – gan Rīgā, gan dzīvesvietas novadā

Piederība dzīvesvietai un tās faktori

Rīgas un novada funkciju dalīšana, kas vērojama respondentu atbildēs un praksēs, atspoguļojas arī viņu piederības sajūtas struktūrā. **Novadā respondenti dzīvo, bauda mieru, drošību un tīru, sakoptu vidi; Rīgā viņi strādā, ārstējas, izklaidējas, apmeklē kultūras pasākumus. Tas ļauj viņiem justies piederīgiem abām vietām – gan novadam, gan Rīgai.** 88% respondentu norāda, ka jūtas “ļoti piederīgi” vai “drīzāk piederīgi” savam novadam, bet 81% ir “ļoti” vai “drīzāk” piederīgi Rīgai. Jānorāda, ka piederība Latvijai ir vēl biežāk minēta (92%), bet Eiropai (77%) un pasaulei (69%) – mazāk.

Veicot regresijas analīzi piederībai savam novadam atkarībā no dzimuma, vecuma grupas, izglītības līmeņa (ir/nav augstākā izglītība), nodarbinātības (strādā/nestrādā), ģimenē runātajām valodām (latviešu/cita), cilvēku skaita mājsaimniecībā (1-2 / 3 un vairāk), ģimenes stāvokļa (precējies/nav precējies) un dzīvošanas ilguma novadā, jāsecina, ka vienīgie statistiski nozīmīgie faktori, kas ļauj paredzēt piederības sajūtu novadam, ir respondentu vecums un tas, cik ilgi viņš dzīvo savā novadā. Proti, **visciešāko piederību novadam pauž respondenti vecuma grupā no 46 līdz 55 gadiem un tie, kas novadā dzīvo 11 vai vairāk gadu.** Šie divi faktori reizē arī visstiprākie (regresijas koeficienti 0,51 un 0,49) un lielāki par 0, kas liecina par šo faktoru pozitīvu ietekmi uz piederību novadam. Pārējos griezumos (salīdzinājumos starp vīriešiem un sievietēm, strādājošiem un nestrādājošiem u.c.) atšķirības nav konstatētas, kas ir likumsakarīgi, ņemot vērā 88% vairākumu, kas jūtas “ļoti piederīgi” vai “drīzāk piederīgi” savam novadam. Jāatzīmē, ka neviens no šiem faktoriem neizrādās būtisks, nosakot piederību Rīgai, uz ko norāda 81% respondentu.

Regresijas analīzes rezultāti: faktori, kas ietekmē piederības sajūtu novadam

<i>Piederības sajūtas faktori</i>	<i>Koeficients</i>	<i>Standart- klūda</i>	<i>p vērtība (stat.noz.)</i>	<i>95% ticamības intervāls</i>	
<i>Dzimums: vīrietis</i>	0,01	0,12	0,95	-0,23	0,25
<i>Vecuma grupa (sal. pret 18-25 g.v.)</i>					
<i>26-35 g.v.</i>	0,19	0,17	0,25	-0,14	0,52
<i>36-45 g.v.</i>	0,24	0,20	0,23	-0,15	0,63
<i>46-55 g.v.</i>	0,51	0,23	0,03	0,06	0,96
<i>56+</i>	0,34	0,22	0,13	-0,10	0,79
<i>Augstākā izglītība</i>	-0,12	0,13	0,36	-0,38	0,14
<i>Nodarbinātības statuss: strādā</i>	-0,06	0,14	0,69	-0,34	0,23
<i>Citvalodīgie</i>	0,14	0,13	0,29	-0,12	0,41
<i>Cilvēku skaits mājāsaimn.: 3+</i>	-0,07	0,13	0,61	-0,33	0,19
<i>Ģimenes stāvoklis: šķīrušies/neprecēti/ atraitņi</i>	0,15	0,15	0,33	-0,15	0,45
<i>Cik ilgi dzīvo pašreizējā dzīvesvietā</i>					
<i>3-5 gadi</i>	0,09	0,16	0,57	-0,22	0,40
<i>6-10 gadi</i>	0,16	0,15	0,27	-0,13	0,46
<i>11+ gadi</i>	0,49	0,28	0,08	-0,05	1,04

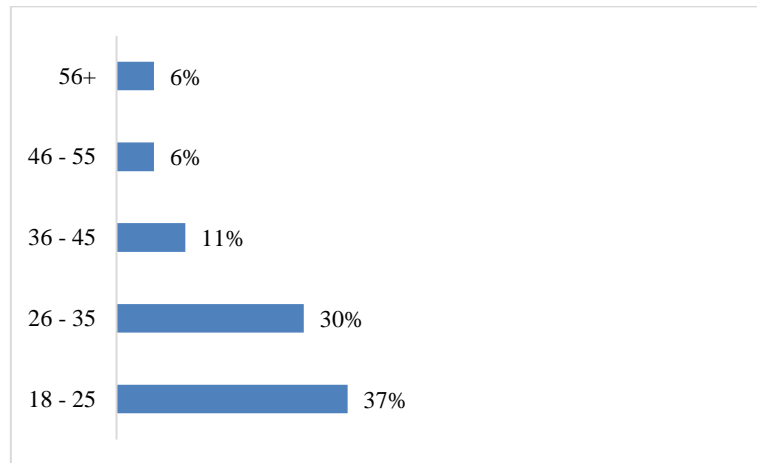
* N = 168 respondentu.

** **Treknrakstā** izcelti faktori, kas ir statistiski nozīmīgi vismaz 0,1 līmenī.

Vecuma faktora nozīmes atklāšana norāda uz nepieciešamību salīdzināt apsvērumu pārcelties uz Rīgu starp dažādām vecuma grupām, sevišķu uzmanību pievēršot jauniešiem vecumā no 18 līdz 25 gadiem. Kā tika norādīts augstāk, 18% no visiem respondentiem min kādu nosacījumu, pie kura viņi apsvērtu iespēju pārcelties uz Rīgu. Krustojuma tabulu analīze liecina, ka 18 – 25 g.v. grupā pārcelšanos apsvērtu 37%, 26 – 35 g.v. grupā – 30%, 36-45 g.v. grupā – 12%, taču vecāko grupu vidū vien nepilni 6%. Tas nozīmē, ka, motivējot Pierīgas iedzīvotājus pārcelties uz Rīgu, lielākās izredzes ir pārliecināt tieši **jaunākā gadagājuma cilvēkus vecumā līdz 35 gadiem**, kuriem Rīgas piedāvātās iespējas (izklaide, kultūra, izglītība, darbs, citi pakalpojumi) ir aktuālāki un pievilcīgāki.

Vienā no intervijām iezīmējas, ka cilvēkam piederības sajūtu ne vienmēr veido tuvi cilvēki, draugi vai izklaides iespējas, kas apmierina viņu sociālās vajadzības. Piederības sajūtu veido kopējs emocionālais stāvoklis, kas veidojas noteiktā vietā: „Nu runājot par iepriekšējo dzīvesvietu Rīgā, tad tā bija ierastā apkārtnē, draugi, kas dzīvoja tuvumā. Man jau liekas, ka tā piederība bija vairāk

kā pieķeršanās tai vietai. Te es jūtos piederīga, jo man te patīk. Es te jūtos kā mājās, te ir ļoti omulīgi. Nu runājot par iepriekšējo dzīvesvietu Rīgā, tad tā bija ierastā apkārtnē, draugi, kas dzīvoja tuvumā. Man jau liekas, ka tā piederība bija vairāk kā pieķeršanās tai vietai. Te es jūtos piederīga, jo man te patīk. Es te jūtos kā mājās, te ir ļoti omulīgi.”

6.3.att. Potenciālā pārcelšanās uz Rīgu dažādās vecuma grupās

Piezīme: N = 159 respondenti; $\chi^2 = 13,76$ ar stat.nož. $p=0,008$ (rezultāti uzskatāmi par statistiski nozīmīgiem)

Tai pat laikā jaunāki cilvēki, sevišķi 18 – 25 g.v. grupā, parasti ir tie, kas tikai sāk veidot savu patstāvīgo dzīvi un profesionālo karjeru. Tas nozīmē, ka šajā dzīves posmā viņi ir salīdzinoši ierobežotāki savās finansiālajās iespējās, kas bieži vien liedz viņiem, piemēram, iegādāties mājokli ārpus Rīgas un atļauties lielākus transporta un arī laika izdevumus.

7. NĀKOTNES PLĀNI ATTIECĪBĀ UZ DZĪVESVIETU

Lai izprastu nākotnes tendences kopumā, tika aplūkots tas, vai respondenti vēlētos pārcelties uz Rīgu. Kā redzams 5.tabulā, tad lielāka respondentu to neplāno darīt.

7.1.tabula.

Respondentu gatavība pārcelties uz dzīvi uz Rīgu (Procentu sadalījums katrā novadā atsevišķi)

		Jā	Nē	Grūti pateikt
Deklarētā dzīvesvieta	<i>Ķekavas novads</i>	22%	71%	7%
	<i>Babītes novads</i>	4%	96%	0
	<i>Garkalnes novads</i>	31%	69%	0
	<i>Mārupes novads</i>	20%	73%	7%
	<i>Stopiņu novads</i>	0	87%	13%
	<i>Rīga</i>	28%	61%	11%

Respondenti, kuri atbildēja pozitīvi, kā galvenos iemeslus, lai pārceltos uz Rīgu, minēja: darba attālums no dzīvesvietas, iespēja bērnam apmeklēt Rīgas izglītības iestādes, iespējas iegādāties mājokli par respondentam pieņemamu cenu, kā arī Rīgas domes piedāvātie sociālie atvieglojumi, piemēram, īpašuma nodoklim. Līdzīgas tendences parādījās arī intervijās.

Tā kā lielākā daļa respondentu strādā Rīgā, tad varētu secināt, ka viņi tajā laikā gūst pietiekamu socializēšanās pieredzi un mājas Pierīgā ir kā vieta, kur atpūsties no Rīgas steigas, kas var būt pat ļoti nogurdinoša. Tāpēc viņiem nav vēlmes vēl arī savu mājvietu pārcelt uz Rīgu: „Nē, nē, uz Rīgu negribu pārcelties. Pietiek jau, ka tur strādāju un tāpat gandrīz katru dienu tur esmu. Šeit vismaz var atpūsties no tās Rīgas steigas un ikdienas, negribētu dzīvot Rīgā.”

SECINĀJUMI

Kopumā var secināt, ka Pierīgas novados dzīvojošie respondenti ir šo dzīvesvietu īpašnieki un ir arī tajos deklarējušies respondenti. Līdz ar to var secināt, ka viņu iesakņotības līmenis savās dzīvesvietās ir augsts, kas attiecas uz formālo un ekonomisko pusi.

Pārcelšanos uz esošo dzīvesvietu, galvenokārt, ietekmē ģimene. Rezultāti liecina par divu veidu sociālo grupu ietekmi – tikai ģimenes un dažādu sociālo grupu ietekmi. Sociālo grupu ietekme saistīta ar māsaimniecībā dzīvojošo skaitu – lielākās māsaimniecībās ir augstāks dažādu sociālo grupu ietekmes īpatsvars un ar dzīvošanas ilgumu novadā.

Lielākā daļa (60%) Pierīgas iedzīvotāju apsvēruši arī citu dzīvesvietu izvēli pirms pārcelšanās uz esošo dzīvesvietu. Rezultāti sociāli demogrāfiskajās grupās liecina par to, ka pašreizējie dzīvesvietu meklētāji ir potenciāli atvērti dažādām iespējamajām dzīvesvietām, jo pārcelšanās pēdējos gados vai senāk saistīta ar citu dzīvesvietu izvēles apsvēršanu.

Pārcelšanās izvēļu lokā cita iespējamā dzīvesvieta Pierīgā un Rīgā, iespējams, ir „konkurējošas” izvēles, bet gan kopumā, gan arī vienas potenciālās izvēles gadījumā lielākā daļa apsvēra pārcelšanos uz dzīvesvietu esošajā vai citā Pierīgas novadā.

Drošība par sevi, savu ģimeni un īpašumu tika minēts kā viens no nozīmīgākajiem faktoriem, izvēloties savu jauno dzīves vietu.

Gan ievadā minētie pētījumi, gan šis veiktais pētījums apliecina, ka Pierīgu par savu dzīvesvietu izvēlas cilvēki ar ģimenēm. Tas varētu nozīmēt, ka Rīga cilvēkiem neliekas pietiekoši atbilstoša, lai tajā veidotu ģimeni un audzinātu bērnus. Tas var skart dažādus dzīves aspektus – drošību, infrastruktūru, sociālo aprūpi, ģimeņu izklaides iespējas u.c.

Augstie ikdienas svārstmigrācijas rādītāji (75% Pierīgas iedzīvotāju katru dienu apmeklē Rīgu) un dažādu pakalpojumu un aktivitāšu augstie izmantošanas rādītāji Rīgā liecina par ciešu ikdienas dzīves norišu saistību starp Rīgu un Pierīgu.

Aptaujas rezultāti liecina, ka vismaz 2/3 Pierīgas iedzīvotāju izmanto ikdienas formālos pakalpojumus Rīgā – sadzīves pakalpojumus, bankas pakalpojumus, veselības un sociālās aprūpes pakalpojumus, apmeklē lielveikalus un specializētu preču veikalus.

Minēto pakalpojumu nozīmīgumu pamato tas, ka, pirmkārt, lielākā daļa Pierīgas iedzīvotāju tos izmanto Rīgā, otrkārt, uz citu aktivitāšu fona – biežāk nav pieejami dzīvesvietas novadā Pierīgā, treškārt, salīdzinoši maz Pierīgas iedzīvotāju tos izmanto uz vietas savā novadā. Papildus tam mazāk kā 1/3 Pierīgas novada iedzīvotāju tos izmanto vienlaicīgi gan Rīgā, gan savā dzīvesvietas novadā.

Ikdienas svārstmigrācijas rādītāji ir vienlīdz augsti dažādu Pierīgas novadu iedzīvotāju vidū, taču nokļūšanas līdzekļi – transporta izmantošanas paradumi nedaudz atšķiras. Visbiežāk un kaut

reizi pēdējā gada laikā uz Rīgu Pierīgas iedzīvotāji nokļūst ar automašīnu (74% un 77% attiecīgi), arī sabiedrisko transportu pēdējā gada laikā izmantojuši vairāk kā puse (64%) Pierīgas iedzīvotāju. Velosipēdu kaut reizi pēdējā gada laikā izmantojuši katrs piektais (21%), taču izteiktāk Babītes un Ķekavas novada iedzīvotāji.

Kopumā ir jāsecina, ka aptaujāto respondentu lielākā daļa neplāno pārcelties uz Rīgu.

REKOMENDĀCIJAS

Sekojošas piedāvātās rekomendācijas tika izstrādātas, pamatojoties uz pētījumā iegūtajiem rezultātiem. Pētījumu izstrādātās rekomendācijas ir sekojošas:

- **Pašreizējie dzīvesvietu meklētāji** ir potenciāli atvērtāki dažādu iespējamo dzīvesvietu izvēlē, nekā arvien ilgāku laiku Pierīgas novada jaunajos rajonos dzīvojošie. Tāpēc Rīgas attīstības plānā ieteicams fokusēties uz šo mērķgrupu, nevis esošajiem Pierīgas jauno rajonu iedzīvotājiem.
- Iespējams, veids, kā piesaistīt šos pašreizējos dzīvesvietu meklētājus un motivēt viņus pārcelties uz Rīgu, ir aktīvi pozicionēt **Rīgu kā jauniešu vai jaunažiem cilvēkiem pilsētu**, izceļot esošās un radot jaunās iespējas un pakalpojumus, kas varētu būt jauniešiem aktuāli un saistoši. Vismaz daļu no šīm iespējām varētu arī turpmāk attīstīt uz rīdzinieka statusa un “Rīdzinieka kartes” pamata, piešķirot priekšrocības (piemēram, atlaides vai pakalpojumu ekonomiskus variantus) un/vai prioritātes (saņemšanas secības ziņā) tiem, kas pārcelsies uz galvaspilsētu un tajā deklarēsies.

Sākumposmā tās varētu būt **atlaides** dažādu kultūras vai izklaides pasākumu apmeklējumam, kā arī veselības un sociālās aprūpes pakalpojumu saņemšanai. Ne mazāk svarīga ir paralēli attīstīt **pašvaldības pakalpojumu infrastruktūru**, piemēram, piedāvājot kvalitatīvus brīvā laika pavadīšanas, atpūtas un sportošanas iespējas (moderni aprīkoti sporta laukumi, peldbaseini, zaļās zonas pastaigai un aktīvai atpūtai, interešu izglītības centri u.c.). Vēl tālākā perspektīvā varētu domāt par **pašvaldības mājokļu** celšanu jaunažiem cilvēkiem, iespējams, prioritāti piešķirot ģimenēm ar bērniem, piedāvājot izdevīgus mājokļa iegādes vai ilgtermiņa īres nosacījumus. Tāpat Rīgas pašvaldība varētu apsvērt iespēju attīstīt **uzņēmējdarbības veicināšanas programmas**, kuras varētu gan konsultatīvi, gan finansiāli atvieglot potenciāliem jauniem uzņēmējiem sava biznesa radīšanu un attīstību Rīgas teritorijā.

Tas viss radīs nepieciešamību noslēgt līgumus starp Rīgas pašvaldību un attiecīgo pakalpojumu sniedzējiem, kā arī segt attiecīgās izmaksas, kuru apmērs un realizējamība ir rūpīgi izvērtējama katrā atsevišķā gadījumā, ņemot vērā jau esošo Rīgas “sociālo” orientāciju. Kopumā ņemot, Rīgai būtu jāattīsta savas stiprās puses un priekšrocības, lai tās kļūtu pievilcīgākās potenciāliem jauniem rīdziniekiem, nevis jācenšas “līdzināties” novadiem, kas pilda citas funkcijas un uzrunā citas cilvēku vajadzības.

- Ieteikums būtu **Rīgai attīstīt gan savu fizisko, gan sociālo telpu kā ģimenēm labvēlīgu**. Runājot tieši par fizisko telpu, ir jāattīsta tieši kvalitatīva ārtelpa, kas iekļautu bērnu

laukumus (bērnu laukumu trūkums Rīgā ir jau sen īpaši medijos apspriesta problēma), vietas, kur vecākiem pastaigāties ar bērniem, nesaskaroties ar satiksmes un lielā cilvēku daudzuma radītiem trokšņiem un negatīviem kairinājumiem.

- Tā kā drošības ziņā Pierīga tika izvēlēta kā atbilstošāka dzīvesvieta, tas potenciāli nozīmē, ka Rīgai šis faktors tiek vērtēts zemākā kvalitātē. Drošības attīstība viennozīmīgi ir ilgstošs process kas prasa gan daudz laika, gan resursu (cilvēku un finansiālo), tomēr tā ir svarīga, kas noteikti ir jānostiprina un jāattīsta augstākā kvalitātē, lai gan sniegtu drošības sajūtu gan esošajiem rīdziniekiem, gan radītu pārliecību par Rīgu kā par drošu dzīvesvietu potenciālajiem Rīgas iedzīvotājiem.
- Rīgas pašvaldībai ieteicams fokusēties uz esošo **pakalpojumu nodrošinājuma kvalitāti**, kā arī uz **aktīvās atpūtas integrētāku nodrošinājumu** arī Rīgas teritorijā. Pirmkārt, tādēļ, ka Rīgas / Pierīgas robežas gan teritoriāli, gan ikdienas prakšu ziņā ir cieši saistītas. Otrkārt, tādēļ, ka pašlaik tas ir Pierīgas „pievienotā vērtība” papildus drošai un mierīgai dzīvesvidei. Visbeidzot, saistot abus minētos aspektus, Rīgas pašvaldība varētu attīstīt Rīgas „zaļās”, „drošās” un **aktīvai atpūtai paredzētās teritorijas**.
- Velotransporta nodrošinājuma uzlabojums potenciāli var papildus augstiem aktīvās atpūtas rādītājiem Pierīgas novados nodrošināt augstākus to izmantošanas rādītājus arī Rīgā.
- Tā kā liela daļa Pierīgas jauno iedzīvotāju izvēlas dzīvesvietu privātmājās, tad turpmākā iespējamā dzīvojamā kapitāla attīstība varētu tikt vērsta tieši uz privātmāju kapitāla attīstīšanu. (Citāts no vienas intervijas, atbildot uz jautājumu „Vai varat minēt galvenos iemeslus, kāpēc izvēlējāties dzīvot Pierīgā nevis Rīgā?": „*Mēs vēlējamies iegādāties zemi un tā nu mēs braukājamies un meklējam. Pierīgā ir vieglāk dabūt zemi.*”)
- Rīga ir visapdzīvotākā pilsēta Latvijā, kas praktiski automātiski rada individuālās cilvēciskās pieejas neiespējamību. Tomēr cilvēkiem kā emocionālam būtņem šis aspekts ir būtisks un nepieciešams (tas tieši parādījās intervijās ar Pierīgas iedzīvotājiem). Līdz ar to ir rekomendācija apsvērt iespēju veidot sīkāku tīklojumu ar centriem, informācijas punktiem, kuros Rīgas iedzīvotāji varētu vērsties neskaidrību vai nepieciešamības gadījumos. Pašlaik nosacīti par „cilvēkiem tuvākiem” centriem var saukt Rīgas izpilddirekcijas, kuras ir trīs. Rīga ir viena no sadalītākām pilsētām pasaulē, jo tajā ir 58 apkaimes (salīdzinājumam, Ņujorkā ir piecas apkaimes, Maskavā – desmit). Tomēr to varētu izmantot kā iespēju, attīstot tieši šo individuālo pieeju. Iespējams, šādu informācijas/atbalsta punktu izveide katrā no apkaimēm būtu lieka. Tomēr **viena centra izveide uz divām, trīs apkaimēm, kas ir teritoriāli un arī sociāli vienota** (piemēram,

Sarkandaugava un Kundziņsala, Dzirciems un Ilģuciems), būtu iespēja, kā **paaugstināt cilvēku labsajūtu attiecībā uz iespējām risināt savus jautājumus.**

- Pētnieki kā Rīgas plusu novērtē informācijas cirkulāciju par Rīgā notiekošajiem pasākumiem un atsevišķām aktivitātēm dažādām sociālām grupām. Tas būtu tas aspekts kas ir jāuztur un jāattīsta, jo salīdzinājumā ar Pierīgu, Rīgai šajā ziņā ir lielākas priekšrocības (dažādu avotu, it īpaši populārāko – interneta – izmantošanas iespēju daudzveidība). Un arī vienā no intervijām izskanēja, piemēram, šāds secinājums: *„Īsti neesmu informēta, par pasākumiem vai iespējām, ko sniedz Babītes novads. Tas laikam neizklausās īpaši labi, bet ikdienā jau pārsvarā jāstrādā un kad pārbrauc mājās jā rūpējas par ģimeni, nav laika izzināt novadu.”* Tātad cilvēki, ja viņiem nesniedz šo informāciju, paši viņi ne vienmēr spēj vai vēlas to meklēt. Rīgai ir jāsniedz informācija tādā veidā, ka to iegūst pat tie, kuri īpaši to nav meklējuši, bet, iespējams, to novērtēs ļoti pozitīvi. Kaut gan arī ir ieteikums „nepārpildīt” informatīvo telpu ar pārlietu lielu informācijas daudzumu, kas ar laiku var apnikt cilvēkiem un pat radīt negatīvu attieksmi pret Rīgu, tās simboliem.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA

1. Bērziņš, M., Krišjāne, Z. (2012). Post-socialist Urban Trends: New Patterns and Motivations for Migration in the Suburban Areas of Riga, Latvia. *Urban Studies*, 49(2), 289-306. Retrieved from: <http://usj.sagepub.com/content/49/2/289.short>
2. Izsák, É., Probáld, F., & Uzzoli, A. (2010). Examining the factors of quality of life – a case study in Budapest. *Banat's Journal Of Biotechnology*, 1(1), 37-47.
3. Krūzmētra, Ž. (2011). *Piepilsētas lauku teritorijas apdzīvojuma pārmaiņas Latvijā* (Promocijas darbs). Rīga: Latvijas Universitātes Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultātes Ģeogrāfijas studiju nodaļa. Izgūts no:
http://www.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/zinas/Kopsav_Kruzmetra_.pdf
4. LR CSP. (2013a). Iedzīvotāji un sociālie procesi. Ikgadējie statistikas dati. Iedzīvotāji. Iedzīvotāji - skaits un tā izmaiņas. ISG02. Pastāvīgo iedzīvotāju skaits pēc dzīvesvietas gada sākumā. Izgūts no <http://data.csb.gov.lv>
5. LR CSP. (2013b). Iedzīvotāji un sociālie procesi. Ikgadējie statistikas dati. Iedzīvotāji. Iedzīvotāji - skaits un tā izmaiņas. ISG032. Iedzīvotāju skaits un tā izmaiņas statistiskajos reģionos. Izgūts no: <http://data.csb.gov.lv>
6. LR CSP. (2013c). Iedzīvotāji un sociālie procesi. Ikgadējie statistikas dati. Iedzīvotāji. Iedzīvotāji - skaits un tā izmaiņas. ISG12. Patstāvīgo iedzīvotāju skaits statistiskajos reģionos, republikas pilsētās un novados gada sākumā. Izgūts no: <http://data.csb.gov.lv>
7. LR CSP. (2013d). Iedzīvotāji un sociālie procesi. Ikgadējie statistikas dati. Iedzīvotāji. Iedzīvotāji - skaits un tā izmaiņas. ISVG031. Iedzīvotāju skaita izmaiņas un tās ietekmējošie faktori novados. Izgūts no: <http://data.csb.gov.lv>
8. Valsts reģionālās attīstības aģentūra. (2012). *Reģionu attīstība Latvijā 2011*. Rīga.
9. Valsts reģionālās attīstības aģentūra. (2013). *Attīstības centru ietekmes areālu noteikšana un analīze. Plānošanas reģionu, republikas pilsētu un novadu pašvaldību attīstības raksturojums*. Pētījuma noslēguma ziņojums Rīga. Izgūts no:
http://www.vraa.gov.lv/uploads/documents/petnieciba/petijumi/regionu_attist_final_2012.pdf